

Szerző:

Barabás Tibor

Cím:

1 A kilencedik évtized munkájáért

Személy

Vedres Márk

"1960"

Képeslap

1960. máj. 15.

Kilencven éves lesz szeptember 13-án. Barna szemében fiatalos tűz, vidám és derűs pillantása szelíden pihen meg az emberen. szép, gondozott ősz szakáll a szabályos vonású arcot keretez, magas homloka domború, értelmet és kiegyensúlyozott erélyt sugároz. Ha ránéz az ember, a művészetére kell gondolnunk, mely eleven élet klasszikus formák nemes egyensúlyában. Vedres Márk példája annak, hogy a szenvedélyes művészi törekvés és a nem lankadó világnézeti bátorság mindig új alkotás és erő forrásává válik. Életének kilencedik évtizedében végzett munkájáért tüntették ki a Kossuth-díj első fokozatával.

Művészi iskoláit Münchenben kezdte Hollósy Simonnál, Párizsban a Julien-akadémián folytatta, de igazi ihletője nem a tanára lett, hanem Rodin. Őt tekintette mesterének. Különösen a Bronzkor és a Szent János-szobor hatott rá megindítóan. A 60 éves mester szívesen tanította az induló művészt, meghívta műtermébe, beavatta szándékaiba és elveibe, és maga is elment egyszer a fiatalember külvárosi lakásába. Vedres Márk első szobra még Rodint követte, de egyben meggyőzte az induló művészt arról, hogy Rodin követhetetlen, és csak saját egyénisége felfedezése árán juthat előre. Vedres Márk Olaszországba utazott. 6 évi párizsi munka után 24 évet élt Firenzében, 12 évet önszántából, 12 évet a Tanácsköztársaság után emigrációban. Az Arno menti városban, a reneszánsz igazi fővárosában és otthonában Donatello és Verocchio ihlették, tanították és vezették el őt valódi művészi természetéhez.

Adolf Hildebrand német szobrász nyitotta meg előtte a reneszánsz és a görög szellem mélyebb megértésének útját. Firenzében Donatello Szent György-szobra, a

Baptistérium csodás paradicsomkapuja arra ösztönözte, hogy a klasszikus realizmus irányát keresse. Külföldön egyik sikert a másik után aratta, de itthon közhírné, idegenség és semmibevevés lett a része. 1916-ban Rippl-Rónaival és Vaszaryval közös kiállításán aranyérmet nyert Bécsben. Kollektív kiállításait osztatlan elismerés kísérte San Franciscóban, Firenzében, Hamburgban, Berlinben és New Yorkban. Az első magyar proletárforradalomban itthon a művészeti élet egyik irányítója lett, s egy Szabó Ervin-mauzóleum tervén dolgozott.

Vedres Márkot a kisplasztika mesterének tartják és joggal. Aktjait, Amor-szobrai tökéletes arányok, a test és mozgás nemes harmóniája jellemzi. Alkotójuk szelleme sugárzik róluk és a befejezettség szép nyugalma. Ez a művészet megvet minden díszit, öncélúságot, csecsebecsét, mindig a lényeg végső és lehetőleg tökéletes formai megoldására törekszik. „Az éneklő fiú”, „Az emberpár” klasszikus realizmusának legjellemzőbb és talán legmaradandóbb teremtményei. De Vedres Márkot önvallomása szerint csak a megélhetés gondja, a szegénység kényszerítette a kisplasztikára. Hiába várt évtizedekig szobor-megbízásra, nem kapott. „Egész a felszabadulásig — mondotta — nagyon szegény és küzdelmes volt az életem, mert mindig csak művészt akartam csinálni és soha mást.” Klasszikusok és realisták az eszményképei, s az olvasmányai. Az irodalomból: Homérosz és Arisztophanész, Balzac, Tolsztoj és Csehov, Ady, Móricz és Nagy Lajos, s a maiak írásai közül Goda Gábort szereti. Legszívesebben leveleket olvas: Flaubert, Balzac és Kazinczy levelezését. Most Degas leveleit la-

pozgatja, mindig a közvetlen, intim emberi hang ragadja meg a levelek olvasásakor.

Nemsokára a XIII. kerület új negyedében, a Fiastyúk sarkán, a szépen kiképzett tér közepén ott áll majd Vedres Márk most Kossuth-díjjal jutalmazó nagy kútja. A haraszi kőből épített 12 méter átmérőjű vízmedence felett a sugarak vízjátékában Vedres Márk öt fiatal munkáinak alakja pihen a kút szélén. Három méteres bronzalakjai egy boldogabb kor jelképei. A könyvet olvasó ifjú, a futballista, a hegedűlő és a pingpongöző nő mellett egy halászfű alakját formálta meg a mester. A kisplasztikára szorított művészt felemelte a komort híven szolgálta elveit és mert csak az átértett igazság ihlehet valakit egyre nagyobb és teljesebb művészi alkotásokra.

A nép és a szépség barátainak öröme májusban áll már a kút. Most, amikor művésztársainak és elvtársainak szeretete kopogtat az ajtaján, mit üzen Vedres Márk a fiatal magyar művészeknek? A mester barna szeme baráti szeretettől fénylik: „Csak azt, hogy küzdelmes életet kell folytatni valamennyiünknek a művészet eléréseért, és csak nagy művészi kultúra árán érhetünk el az útunkon valamit. A magam életéről pedig csak annyit, hogy mindig azt akartam követni, amit nagy művészeknek ismertem, és mindig azt akartam elérni, ami abban szívhezszólaóan megnyilatkozott. Boldog vagyok, hogy megéletem ezt a szép világunkat, a szocializmus korát. Szeretném, ha az emberek jobban szeretnék egymást, mert akkor megvalósulhat, amit akarunk: a jólét, a boldogság és még minden, amire csak vágyunk.”

Barabás Tibor